

وزارت معارف

تعلیم و تربیهٔ اسلامی

صنف پنجم

سال چاپ: ۱۳۹۸ هـ. ش.

سرود ملی

دا وطن افغانستـان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولـو کور دی
د پښتـون او هــزاره وو
ورسـره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېــواد به تل ځلیږي
په سینـه کې د آسـیا به
نوم د حق مـو دی رهبـر

دا عـزت د هـر افغان دی
هر بچی یې قهرمـان دی
د بـلـوڅـــو د ازبکـــو
د تـرکمنـــو د تاجکـــو
پـامیریـان، نـورسـتانیـان
هـم ایمـاق، هم پشه یان
لکه لمر پر شـنه آسـمان
لکــه زړه وي جـاویـدان
وایـو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

تعلیم و تربیهٔ اسلامی

صنف پنجم

سال چاپ: ۱۳۹۸ هـ . ش.

مشخصات کتاب

مضمون: تعلیم و تربیهٔ اسلامی

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش تعلیم و تربیهٔ اسلامی نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: پنجم

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامهٔ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۸ هجری شمسی

مکان چاپ: کابل

چاپ‌خانه:

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هر نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این کتاب درسی مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست عنوان ها

شماره درس	درس	صفحه
درس اول	پیدایش کائنات	۱
درس دوم	احترام به اسلام	۳
درس سوم	وحی	۵
درس چهارم	عصمت پیامبران	۷
درس پنجم	معجزه	۹
درس ششم	سحر (جادو)	۱۱
درس هفتم	فال بینی	۱۳
درس هشتم	فال گرفتن	۱۵
درس نهم	گناه های کبیره	۱۷
درس دهم	نماز جمعه	۱۹
درس یازدهم	نماز جنازه (۱)	۲۱
درس دوازدهم	نماز جنازه (۲)	۲۳
درس سیزدهم	دعا های نماز جنازه	۲۵
درس چهاردهم	نماز عید	۲۷
درس پانزدهم	طریقهٔ ادای نماز عید	۲۹
درس شانزدهم	سجدهٔ تلاوت	۳۱
درس هفدهم	سجدهٔ سهو (۱)	۳۳
درس هژدهم	سجدهٔ سهو (۲)	۳۵
درس نزدهم	آداب سفر	۳۷
درس بیستم	حفاظت زبان	۳۹
درس بیست و یکم	کمک و همکاری	۴۱
درس بیست و دوم	ضرر های بی اتفاقی	۴۳

شماره درس	درس	صفحه
درس بیست و سوم	دوست خوب	۴۵
درس بیست و چهارم	ستون دین	۴۷
درس بیست و پنجم	اهمیت وقت	۴۹
درس بیست و ششم	حقوق پنج گانۀ مسلمان	۵۱
درس بیست و هفتم	فضایل سلام	۵۳
درس بیست و هشتم	غیبت	۵۵
درس بیست و نهم	دروغ گفتن	۵۷
درس سی ام	عفو کردن	۵۹
درس سی و یکم	قناعت	۶۱
درس سی و دوم	فضایل صبر	۶۳

درس اول

پیدایش کائنات

تمام کائنات مخلوق الله ﷻ است.

زمین، آسمان، کوه‌ها و دریاها را الله ﷻ خلق نموده است.

انسان‌ها، جن‌ها، ملائکه و تمام موجودات مخلوق الله ﷻ استند.

الله ﷻ انسان‌ها را از یک پدر(آدم) و مادر (حوا) علیهما السلام آفریده است.

انسان ها مخلوق برگزیدهٔ خداوند متعال استند.

تمام مخلوقات تسبیح الله ﷻ را می‌گویند.

تمام مخلوقات پیرو حکم الله ﷻ استند.

بهترین انسان ها نزد الله ﷻ پرهیزگارترین آن‌ها است.

فعالیت ها

۱- زمین، آفتاب و تمام مخلوقات پیرو حکم الله ﷻ استند، دراین باره با هم گفتگو نمایید.

۲- شاگردان با همکاری معلم در مورد پیدایش مخلوقات الله ﷻ با هم گفتگو نمایند.

۳- چرا به انسان بهترین مخلوقات گفته می شود؟

٤- الله ﷻ آدم علیه السلام را از چه آفریده است؟ دراین باره معلم محترم معلومات را با شاگردان شریک نماید.

پرسش ها

۱- پدر انسان‌ها کی است؟

۲- انسان‌ها، آسمان‌ها، زمین و سایر مخلوقات را کی آفریده است.

۳- بهترین انسان نزد الله ﷻ کی است؟

کار خانه گی

شاگردان متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس دوم

احترام به اسلام

ما تمام احکام و رهنمودهای اسلام را قبول و به آن احترام می‌گذاریم.

احترام به مقدسات اسلام جزء ایمان است.

بعضی از مقدسات اسلام قرار ذیل می باشد:

۱– **قرآن کریم:** قرآن کلام الله تعالی است، احترامش در این است که به رهنمودهایش عمل کنیم.

۲– **کعبه:** کعبه خانۀ الله تعالی است، مسلمانان به سوی کعبه در یک شبانه روز پنج وقت نماز می‌خوانند.

۳– **مسجد:** مسجد برای اداکردن پنج‌وقت نماز است، در مسجد سخنان بیهوده ناروا است.

۴– **مناسک حج:** مثل عرفات، منی، مزدلفه وغیره.

۵. نماز: ما هر نماز را در وقت آن ادا می‌نماییم.

۶– **روزه:** ما هر سال روزۀ ماه مبارک رمضان را می گیریم.

بی حرمتی احکام و مقدسات اسلام کفر است.

فعالیت ها

۱- به همکاری معلم چندحکم و رهنمودهای اسلام را به نوبت بخوانید.
۲- احترام کردن به اسلام در چه است؟ در این باره در بین خود گفتگو نمایید.
۳- به قرآن کریم چگونه احترام ضرور است؟ در این باره معلم محترم معلومات بیشتر را با شاگردان شریک سازد.

پرسش ها

۱- چند نمونه از مقدسات اسلام را ذکر نمایید.
۲- احترام به مقدسات اسلام نشانۀ چه است؟
۳- توهین و بی‌حرمتی به مقدسات اسلام چه حکم دارد؟

کار خانه‌گی

شاگرادن با همکاری اعضای خانواده در بارۀ مقدسات اسلام یک مقالۀ کوتاه در کتابچه خود بنویسند.

درس سوم

وحی

اخبار از جانب الله جَلَّ جَلالُه به پیامبرانش را وحی گویند.

حضرت جبرئیل علیه‌السلام از طرف الله تعالی به پیامبران وحی می‌آورد.

تورات، انجیل، زبور و فرقان (قرآن کریم) همه کتاب‌های آسمانی اند.

ما به همه کتاب‌های آسمانی و صحیفه‌ها ایمان داریم.

تورات بر موسی علیه‌السلام، انجیل بر عیسی علیه‌السلام ، زبور بر داود علیه‌السلام و فرقان بر حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وسلم نازل شده اند.

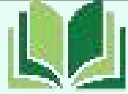
اولین وحی بر حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وسلم در غار حراء نازل گردیده است.

پنج آیت اول سورهٔ علق، اولین وحی می‌باشد:

﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّکَ الَّذِی خَلَقَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ* اقْرَأْ وَرَبُّکَ الْأَکْرَمُ* الَّذِی عَلَّمَ بِالْقَلَمِ* عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ یَعْلَمْ﴾ [العلق : ١ – ۵]

بعد از رحلت حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وسلم بر هیچ کس وحی نازل نمی‌شود.

فعالیت ها

۱- در بارهٔ کتاب‌های آسمانی به همکاری معلم با هم بحث و گفتگو نمایید.

۲- ایمان به کتاب‌های گذشته چه معنا دارد؟ در این مورد با هم گفتگو نمایید.

۳- در آیت‌های درس دوکلمه را ذکر نمایید که یکی از آن‌ها به خواندن امر می‌کند و دیگرش وسیلهٔ نوشتن است.

٤- در غار حرا چگونه بر حضرت محمد ﷺ وحی نازل گردید؟ در این باره گفتگو نمایید.

پرسش ها

۱- وحی چیست؟

۲- تعداد کتاب‌های آسمانی را بیان دارید.

۳- کتاب‌های آسمانی را نام ببرید.

٤- کتاب‌های آسمانی برکدام پیامبران(علیهم‌السلام) نازل گردیده است؟

٥- آغاز وحی با کدام آیات و درکجا صورت گرفت ؟

کار خانه گی

شاگردان متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس چهارم

عصمت پیامبران (علیهم السلام)

پاکی پیامبران علیهم‌السلام از گناهان را عصمت می‌گویند.

همه پیامبران علیهم‌السلام از گناه پاک و معصوم اند.

ما به عصمت پیامبران علیهم السلام ایمان داریم.

پیامبران (علیهم السلام) مردم را به دین الله جل جلاله دعوت می‌نمایند.

آدم علیه السلام اولین پیامبر و محمد صلی الله علیه وسلم آخرین آنان می‌باشد.

در قرآن‌کریم نام‌های (۲۵) پیامبر(علیهم السلام) ذکر گردیده است.

ایمان داشتن به عصمت پیامبران فرض است.

فعالیت ها

گفتگو نمایید:

۱- عصمت چه را می‌گویند؟

۲- عصمت پیامبران علیهم‌السلام چه مفهوم دارد ؟

۳- ملائک از گناه معصوم اند، در این مورد معلومات خود را با معلم شریک نموده، همکاری بخواهید.

پرسش ها

۱- عصمت چه را می‌گویند؟

۲- پیامبران علیهم‌السلام مردم را به سوی چه دعوت می‌کردند ؟

۳- اولین پیامبر (علیه‌السلام) کی بود؟

٤- آخرین پیامبر را نام بگیرید.

۵- وحی چه را می‌گویند؟

کار خانه گی

شاگردان در بارۀ عصمت پیامبران (علیهم السلام) یک مقالۀ کوتاه در کتابچه خود بنویسند.

درس پنجم

معجزه

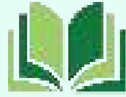
معجزه عمل خلاف عادت را گویند که توسط پیامبران (علیهم السلام) انجام می‌گردد و مردم از انجام آن عاجز می‌باشند.

معجزه برای اثبات نبوت و صداقت پیامبر می‌باشد.

الله ﷻ به پیامبران خود معجزه های گوناگون داده است.

معجزهٔ موسی علیه‌السلام تبدیل شدن عصا به اژدها، معجزهٔ عیسی علیه‌السلام شفا یافتن کور و بزرگترین معجزهٔ محمد ﷺ قرآن کریم می‌باشد.

باور داشتن به همه معجزه های پیامبران علیهم السلام فرض است.

فعالیت ها

۱- بعضی از معجزه های پیامبران (علیهم السلام) را یاد آوری نمایید.

۲- مشهورترین معجزه های محمد ﷺ را بیان نمایید، در این مورد از استاد خود همکاری بخواهید.

۳- چرا به قرآن کریم معجزه گفته می‌شود؟ درمورد پاسخ سوال، معلم با شاگردان همکاری نماید.

پرسش ها

۱- معجزه چه را می‌گویند؟

۲- آیا باور داشتن بر معجزه فرض است؟

۳- آیا غیر از پیامبران کس دیگر معجزه دارد؟

کار خانه گی

شاگردان به همکاری اعضای فامیل شان در مورد معجزه یکی از پیغمبران چند سطر در کتابچه خود بنویسند.

درس ششم

سحر (جادو)

سحر (جادو) کردن گناه بزرگ است.

سحر کار شیطان است.

به دست آوردن رزق از طریق سحر حرام است.

کسی که هر شب آیت الکرسی را تلاوت نماید، از هر گونه ضرر در امان می‌باشد.

سحر به انسان ضرر می‌رساند.

انسان سحرکننده را هیچ کس دوست ندارد.

رسول‌الله ﷺ فرموده اند: (اجْتَنِبُوا الْمُوبِقَاتِ الشِّرْكُ بِاللهِ وَالسِّحْرُ)

ترجمه: از چیز های هلاک کننده که یکی آز آن شرک و دیگرش سحر است ؛ بپرهیزید.

رفتن نزد ساحر ناروا است، رسول الله ﷺ فرموده اند: کسی که نزد ساحر، غیب گو، و فال بین برود و به گفته های او باور کند، بدون شک به تمام آنچه که بر محمد ﷺ نازل گردیده، کافر شده است.

فعالیت ها

۱- شاگردان به همکاری معلم احادیث درس را تکرار نمایند.
۲- برای در امان ماندن از ضرر سحر چه باید کرد؟ با همکاری معلم جواب بگویید.
۳- در کدام وقت شب آیت الکرسی و معوذتین را می‌خوانید؟ درین باره گفتگو نمایید.

پرسش ها

۱- آیا سحر (جادو) گناه بزرگ است؟
۲- سحر کار کی‌ها است؟
۳- آیا از طریق سحر ؛ پول و یا رزق به‌دست آوردن حلال است؟
٤- با تلاوت کدام آیت مبارک از ضرر سحر در امان می‌باشیم؟

کار خانه گی

شاگردان متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

فال بینی

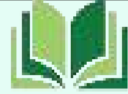
فال بینی حرام و گناه بزرگ است.

رفتن به نزد فال‌بین و به سخنان او باور کردن گناه بزرگ است.

رسول الله ﷺ فرموده اند: (مَنْ أَتَى سَاحِرًا أَوْ كَاهِنًا أَوْ عَرَّافًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ)

ترجمه: کسی‌که نزد ساحر، غیب‌گو و فال‌بین برود، و گفته های او را تصدیق نماید، بدون شک به تمام آنچه که بر محمد ﷺ نازل گردیده کافر شده است.

الله ﷻ در دنیا و آخرت برای فال‌بین عذاب سخت را وعده نموده است.

فعالیت ها

۱- در بارهٔ عمل فال‌بین با یکدیگر گفتگو نمایید.

۲- برای جلوگیری کسانی‌که نزد فال بین می‌رود، چه باید کرد؟

۳- به نظر شما فال بینی چه اضرار دارد؟

پرسش ها

۱- فال‌بینی چه حکم دارد؟

۲- آیا رفتن نزد فال‌بین جواز دارد؟

۳- رسول الله ﷺ در مورد فال‌بین چه فرموده اند؟

کار خانه گی

شاگردان قصهٔ فال بین را اگر شنیده باشند در کتابچه‌های خود بنویسند.

فال گرفتن

فال گرفتن نیک، روا و بد شگونی ناروا است.

دین مبارک اسلام مارا از فال‌گرفتن بد منع فرموده است.

پیامبر ﷺ فرموده اند: بد شگونی جایز نیست و فال نیک گرفتن کاری خوب است.

چند نمونه از فال نیک گرفتن:

- نام‌گذاری اطفال به نام‌های اشخاص صالح .
- مریض را صحتمند خواندن و امید داشتن به صحت یاب شدن او.
- دیدن خواب را به فال نیک گرفتن.

چند نمونه از بد فالی:

- با پلک زدن چشم چپ فال بدگرفتن.
- با خریدن چیزی فال بدگرفتن.
- به قدم یا آمدن کسی فال بدگرفتن.

ما باید هر چیز را به فال نیک بگیریم.

و از فال بد خود داری کنیم.

فعالیت ها

۱- شاگردان با همکاری معلم در بارۀ فال نیک و فال بد با هم گفتگو نمایند.

۲- چند نمونه از فال نیک گرفتن را بگویید.

۳- آیا سفرکردن روز چهارشنبه را به فال بدگرفتن روا است؟ دراین باره با یکدیگر گفتگو نمایید.

پرسش ها

۱- آیا فال نیک گرفتن روا است؟

۲- آیا فال بد گرفتن روا است؟

۳- پیامبر ﷺ در مورد فال بد چه فرموده اند؟

٤- ما باید در بارۀ فال بد چه کنیم؟

٥- چند نمونه از فال نیک گرفتن را بگویید.

٦- چند نمونه از فال بد گرفتن را بگویید.

کار خانه گی

شاگردان با همکاری اعضای فامیل شان، در مورد گرفتن فال نیک و فال بد گفتگو نمایند و نتیجه صحبت‌ها را در دو سطر در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس نهم

گناه های کبیره

گناه‌های کبیره (بزرگ) گناه‌هایی است، که برای مرتکب آن در شریعت جزا تعیین شده و بدون توبه کردن بخشیده نمی‌شود.

اگر کسی گناه صغیره را تکرار نماید، همان گناه صغیره به گناه کبیره تبدیل می‌گردد.

ما باید از تمام گناه های صغیره و کبیره پرهیز نماییم.

برخی از گناه های کبیره قرار ذیل می‌باشد:

۱- شرک: گرفتن شریک با الله ﷻ بزرگترین گناه است.

۲- سحر: جادو کردن

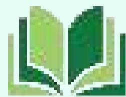
۳- قتل: کشتن انسان به نا حق

٤- سود خوردن

٥- فرار از میدان جهاد با کفار

٦- تهمت: تهمت بستن بر مسلمان بی‌گناه

۷- نا فرمانی پدر و مادر: در کارهای روا و مشروع نافرمانی از امر پدر و مادر، گناه بزرگ است.

فعالیت ها

۱- شاگردان با همکاری معلم چند گناه کبیره را نام ببرند.

۲- چند نمونه از شرک با الله ﷻ را بگویید.

۳- چند نمونه از نا فرمانی پدر و مادر را بیان دارید.

پرسش ها

۱- گناه‌های کبیره را تعریف نمایید.

۲- گناه صغیره چه وقت به گناه کبیره تبدیل می‌شود؟

۳- چندگناه کبیره را نام ببرید .

کار خانه گی

شاگردان برخی ازگناه‌های کبیره را که در درس ذکر نشده، در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس دهم

نماز جمعه

نماز جمعه دو رکعت است، با جماعت، به عوض نماز پیشین ادا می‌گردد .

نماز جمعه بر هر مسلمان عاقل، بالغ و مقیم فرض است.

نماز یک‌جمعه تا ادا نمودن نماز جمعهٔ دیگر کفاره گناه‌ها می‌باشد.

غسل کردن و پوشیدن لباس پاک برای نماز جمعه سنت است.

در نماز جمعه امام بعد از اذان دوم، دو خطبه می‌خواند.

نمازگزاران به‌خطبه گوش می‌دهند و از سخن گفتن خود داری می‌کنند.

در وقت نماز جمعه کارکردن برای مسلمانان جواز ندارد

ترک نمودن نماز جمعه گناه است، رسول الله ﷺ می‌فرمایند: کسی که سه نماز جمعه را (بدون عذر شرعی) ترک نماید ، در قلب وی لکه و داغ سیاه پیدا می‌گردد. (رواه ابن ماجه)

فعالیت ها

۱- شاگردان با همکاری معلم در مورد نماز جمعه با هم گفتگو نمایند.

۲- اگر کسی در هنگام خواندن خطبه سخن می‌گویند، آیا جواز دارد که او را از سخن گفتن منع نمایید؟

۳- اگر کسی برای خواندن نماز جمعه دیر تر به مسجد برسد، آیا حق دارد، که بر سر شانه های مردم بگذرد و خود را به صف اول بکشاند؟

پرسش ها

۱- نماز جمعه چه حکم دارد؟

۲- نماز جمعه چه‌گونه ادا می گردد؟

۳- نماز جمعه بالای کی ها فرض است؟

٤- امام برای نماز جمعه چند خطبه می‌خواند؟

کار خانه گی

شاگردان پرسش‌های درس را با جواب آن‌ها در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس یازدهم

نماز جنازه (۱)

نماز جنازه فرض کفایی است.

خواندن نماز جنازه ثواب زیاد دارد.

رسول الله ﷺ می‌فرمایند: کسی که نماز جنازه را ادا نماید، خداوند متعال برایش یک قیراط ثواب می‌دهد، که قیراط به اندازۀ کوه بزرگ است. و کسی که بر علاوه نماز جنازه در تدفین میت شرکت نماید، خداوند متعال برایش دو قیراط اجر و ثواب می‌دهد.

نماز جنازه با جماعت ادا می‌گردد.

نماز جنازه ایستاده و بدون رکوع و سجده ادا می‌گردد.

در نماز جنازه گفتن چهار تکبیر فرض است.
نماز جنازه با امامت ولی میت یا عالم دین ادا می‌شود.
نماز جنازه قضایی ندارد.

فعالیت ها

۱- شاگردان در مورد چگونه‌گی ادای نماز جنازه با هم گفتگو نمایند.
۲- شاگردان تفاوت میان نماز جنازه و دیگر نمازها را بگویند.
۳- اگر نماز جنازه آماده باشد و شما وضو نداشته باشید، آیا تیمم کرده می‌توانید؟ با همکاری معلم جواب بگویید.

پرسش ها

۱- نماز جنازه چه حکم دارد؟
۲- آیا نماز جنازه با جماعت ادا می‌گردد؟
۳- آیا در نماز جنازه رکوع و سجده وجود دارد؟
٤- در نماز جنازه چند تکبیر گفته می‌شود؟
٥- آیا تکبیرهای نماز جنازه فرض است؟

کار خانه‌گی

شاگردان پاسخ پرسش‌های درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس دوازدهم

نماز جنازه (۲)

طریقهٔ ادای نماز جنازه

نمازگزاران با گفتن چهار تکبیر نماز جنازه را ادا می‌نمایند، که طور ذیل بیان می‌گردد:

تکبیر اول:

نمازگزاران با پیروی از امام (به شکل نمازهای دیگر) تکبیر تحریمه و بعد (سُبحانکَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمدِکَ وَتَبارَکَ اسمُکَ وَتَعالی جَدُّکَ وَلااِلهَ غیرُکَ) را می‌خوانند.

تکبیر دوم:

با تکبیرگفتن امام؛ مقتدیان نیز تکبیر دوم را می‌گویند؛ سپس درود (اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى اِبْرَاهِيْمَ وَ عَلَى آلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْد) را می‌خوانند.

تکبیر سوم:

بعد از خواندن درود؛ امام تکبیر سوم را گفته، بعد از آن دعای نماز جنازه را می‌خواند، مقتدیان نیز این دعا را می‌خوانند.

تکبیر چهارم:

امام پس از خواندن دعا به طرف‌راست و چپ سلام می‌دهد، مقتدیان هم به هر دو طرف سلام می‌دهند.

فعالیت ها

۱- تعدادی از شاگردان نمازه جنازه را در صنف تمثیل نمایند و معلم اشتباهات آن‌ها را اصلاح نماید.

۲- نماز جنازه در کدام جا ادا می گردد؟ در این باره گفتگو نمایید و نتیجه گفتگو را با دیگران شریک سازید.

۳- آیا برای نماز جنازه اقامت خوانده می‌شود؟

پرسش ها

۱- در نماز جنازه بعد از تکبیر تحریمه چه خوانده می‌شود؟

۲- بعد از تکبیر دوم و سوم ، امام و مقتدیان چه می‌خوانند؟

۳- بعد از تکبیر چهارم چه خوانده می‌شود؟

کار خانه گی

شاگردان پرسش‌های درس را با پاسخ آن در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس سیزدهم

دعا های نماز جنازه

به مرده بالغ (مرد باشد یا زن) دعای ذیل خوانده می‌شود:

اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا، و شَاهِدِنَا وَ غَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا، اللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ.

ترجمه: یا الله! زنده ها و مرده های ما را، حاضر و غایب ما را، خورد و بزرگ ما را، مرد و زن‌ما را بیامرز. یا الله! کسانی را که از ما زنده‌گی می‌بخشی، به اسلام زنده‌گی عطا فرما، وکسانی را که از ما می‌میرانی، آن‌ها را با ایمان بمیران.

اگر میت پسر باشد، دعای ذیل خوانده می‌شود:

اللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا، وَاجْعَلْهُ لَنَا أَجْرًا وَذُخْرًا، وَ اجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا وَمُشَفَّعًا.

ترجمه: یا الله! این مرده (پسر) را مایۀ خوشی و ثواب و برای ما سرمایۀ آخرت بگردان و برای ما شفیع و شفاعتش را قبول فرما .

اگر میت دختر باشد، دعای ذیل خوانده می‌شود:

اللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا فَرَطًا، وَاجْعَلْهَا لَنَا أَجْرًا وَذُخْرًا، وَاجْعَلْهَا لَنَا شَافِعَةً وَمُشَفَّعَةً.

ترجمه: یا الله! این مرده (دختر) را مایۀ خوشی و ثواب و برای ما سرمایۀ آخرت بگردان و برای ما شفیع و شفاعتش را قبول فرما.

فعالیت ها

۱- آیا برای نماز جنازه وقت خاص تعیین گردیده است؟ درین باره گفتگو نمایند.

۲- فرق دعاهای مردهٔ بالغ، دختر و پسر را بیان دارید.

۳- در نماز جنازه بر علاوهٔ مرده، برای کی‌ها دعا می‌شود؟

پرسش ها

الف: جمله‌های ذیل را ترجمه نمایید:

۱- اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَیِّنَا وَمَیِّتِنَا .

۲- اللّٰهُمَّ مَنْ أَحْیَیْتَهُ مِنَّا فَأَحْیِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ.

۳- اللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا.

ب: کی می‌تواند، دعای مردهٔ بالغ را از یاد بخواند؟

کار خانه گی

شاگردان دعاهای نماز جنازه را حفظ نموده و در درس روز آینده آن را از یاد بخوانند.

درس چهاردهم

نماز عید

مسلمانان هرسال دو عید را تجلیل می‌نمایند،
اول عید فطر و دوم عید اضحی (قربان).
عید فطر بعد از ختم ماه رمضان در روز اول ماه شوال می‌باشد.
در عید فطر مسلمانان به فقرا صدقهٔ فطر می‌دهند.
عید اضحی در روز دهم ماه ذی الحجه می‌باشد.
مسلمانان در عید اضحی قربانی را ذبح می کنند.
مسلمانان در هر دو عید برای ادا کردن نماز عید به عیدگاه می‌روند.
نماز هر دو عید واجب و با جماعت ادا می گردد.
نماز هر دو عید دو، دو رکعت می‌باشد.
وقت نماز هر دو عید از طلوع آفتاب شروع و تا زوال آن می‌باشد.
غسل‌کردن، پوشیدن لباس‌پاک و عطر زدن قبل از نماز عید سنت است.

فعالیت ها

۱- در روزهای اول هر دو عید کدام کارها را انجام می‌دهیم؟
۲- به همکاری معلم الفاظ تکبیرات واجب عید اضحی را بخوانید.
۳- روزهای خواندن تکبیرات در عید اضحی را بیان نمایید.

پرسش ها

۱- عید فطر در کدام ماه وکدام روز می‌باشد؟
۲- مسلمانان در عید اضحی چه اعمال را انجام می‌دهند؟
۳- نماز عید چند رکعت است؟
٤- نماز عید چه حکم دارد؟

کار خانه گی

شاگردان با همکاری اعضای خانوادۀ خود در مورد عید اضحی یک مقاله در کتابچۀ خود بنویسند.

درس پانزدهم

طریقهٔ ادای نماز عید

نماز هر دو عید دو دو رکعت می‌باشد، برای نماز عید، اذان و اقامت خوانده نمی‌شود.

در نمازعید شش‌تکبیر اضافه خوانده می‌شود، سه تکبیر در رکعت اول و سه تکبیر در رکعت دوم خوانده می‌شود.

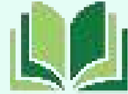
رکعت اول: امام تکبیر تحریمه را به جهر و مقتدیان آن را خُفیه می‌خوانند.

پس از خواندن سبحانک اللهم... امام قبل از خواندن قرائت سه تکبیر به جهر گفته و دست‌ها را تا نرمی‌گوش‌ها بالا می‌برد. مقتدیان به تعقیب امام سه تکبیر را خُفیه می‌خوانند و هر دو دست را تا نرمی‌گوش‌ها بالا می‌برند.

پس از آن دست‌ها را بالای ناف می‌گذارد، امام قرائت را به جهر می‌خواند، باقی نماز مانند نمازهای دیگر خوانده می‌شود.

رکعت دوم: بعد از خواندن قرائت امام پیش از رکوع سه تکبیر را به جهر خوانده و در وقت خوا ندن هر تکبیر دست‌های خود را تا نرمی‌گوش‌ها بالا می‌نماید، مقتدیان نیز متابعت امام را می‌نمایند.

یادآوری: درهنگام گفتن تکبیرات شش‌گانه دست‌ها باید آویزان باشد.

فعالیت ها

۱- شاگردان به دو گروه تقسیم شوند، گروه اول رکعت اول نماز عید را و گروه دوم رکعت دوم نماز عید را تمثیل نمایند.

۲- آیا در میان سه تکبیر نماز جنازه و سه تکبیر نماز عید فرقی وجود دارد؟ درین مورد گفتگو نمایید.

پرسش ها

۱- نماز عید چند رکعت است؟

۲- در نماز عید چند تکبیر اضافی خوانده می‌شود؟

۳- سه تکبیر اول کدام وقت خوانده می‌شود؟

٤- در رکعت دوم چند تکبیر و در کجا خوانده می‌شود؟

کار خانه گی

شاگردان طریقهٔ ادای نماز عید را در کتابچه‌های خود بنویسند و در صنف از یاد بخوانند.

درس شانزدهم

سجدهٔ تلاوت

سجدهٔ تلاوت واجب است.

سجدهٔ تلاوت با تلاوت کردن و یا شنیدن آیت سجده، لازم می گردد.

طریقهٔ ادای سجدهٔ تلاوت:

سجده‌کننده تکبیر گفته و به سجده می‌رود، در سجده سه بار تسبیحات (سبحان ربی الاعلی) را خوانده و بعد تکبیر دوم را گفته و از سجده بر می‌خیزد و به همین گونه سجدهٔ تلاوت تکمیل می گردد.

در ادای سجدهٔ تلاوت ایستاد شدن ضروری نمی‌باشد.

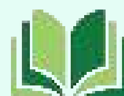
با شنیدن آیت سجده تلاوت از رادیو، تلویزیون و ... سجده لازم نمی گردد.

در ١٤ مورد قرآن‌کریم سجده است.

با چند بار تلاوت و یا شنیدن آیهٔ سجده در یک جا، یک سجده لازم می گردد.

در جدول ذیل آیت های سجده بیان می‌شود، که با تلاوت کردن و یا شنیدن آن سجده لازم می گردد:

شماره	سوره	آیۀ سجده	شماره	سوره	آیۀ سجده
۱	الاعراف	۲۰۶	۸	النمل	۲۶
۲	الرعد	۱۵	۹	الم السجده	۱۵
۳	النحل	۵۰	۱۰	ص	۲۴
۴	الاسراء	۱۰۹	۱۱	فصلت	۳۸
۵	مریم	۵۸	۱۲	النجم	۶۲
۶	الحج	۱۸	۱۳	الانشقاق	۲۱
۷	الفرقان	۶۰	۱۴	العلق	۱۹

فعالیت ها

۱– شاگردان سجدۀ تلاوت را در صنف تمثیل نمایند.

۲– شاگردان به شکل گروهی در قرآن‌کریم آیت‌های سجدۀ تلاوت را نشانی کنند.

پرسش ها

۱– سجدۀ تلاوت چه حکم دارد؟

۲– در قرآن‌کریم چند سجدۀ تلاوت ا ست؟

۳– سجدۀ تلاوت چه وقت واجب می‌گردد؟

٤– چهار سجدۀ تلاوت را با ذکر سوره و شمارۀ آیت بیان دارید.

کار خانه‌گی

شاگردان آیت‌های سجدۀ تلاوت را از روی پاره‌های قرآن کریم بنویسند.

درس هفدهم

سجدهٔ سهو (۱)

سجدهٔ سهو واجب است.

سجدهٔ سهو در نماز ادا می‌شود.

با ترک واجب و یا تاخیر کردن فرض سجدهٔ سهو واجب می شود.

طریقهٔ ادای سجدهٔ سهو:

۱- در قعدهٔ اخیر پس از خواندن تشهد (التّحیات) سلام داده می‌شود.

۲- پس از آن دو سجده ادا می‌گردد.

۳- پس آز آن تشهد، درود و دعا خوانده می‌شود.

٤- در اخیر دوباره به هر دو طرف سلام داده می‌شود.

فعالیت ها

۱- شاگردان در مورد سجدهٔ سهو با هم گفتگو نمایند.

۲- آیا کدام وقت سجدهٔ سهو را ادا کرده اید؟ سبب واجب شدن آن را بیان نمایید.

پرسش ها

۱- سجدهٔ سهو چه حکم دارد؟

۲- سجدهٔ سهو چه وقت واجب می گردد؟

۳- سجدهٔ سهو چگونه ادا می‌شود؟

کار خانه گی

شاگردان متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس هژدهم

سجدهٔ سهو (۲)

مواردی که سجدهٔ سهو در نماز واجب می‌گردد:

۱- ترک نمودن سورهٔ فاتحه

۲- قرائت نکردن بعد از سوره فاتحه

۳- ترک نمودن دعای قنوت در نماز وتر

٤- ترک کردن قعدهٔ اول

٥- نخواندن تشهد در قعدهٔ اخیر

٦- تأخیر نمودن در فرض، مثلاً در رکعت اول نشستن و یا در رکعت دوم بعد از تشهد، رکعت سوم را تأخیر کردن.

فعالیت ها

۱- شاگردان بعضی از سبب‌های واجب شدن سجدهٔ سهو را بیان نما یند.

۲- اگر امام درجماعت سجدهٔ سهو را ادا می‌نماید، مقتدیان باید چه کنند؟

پرسش ها

۱- در حالت قیام سجدهٔ سهو در کدام صورت واجب می گردد؟

۲- در حالت قعده سجدهٔ سهو درکدام صورت واجب می گردد؟

۳- آیا با ترک کردن دعای قنوت در نماز وتر بالای نمازگزار سجدهٔ سهو لازم می گردد؟

٤- آیا با تأخیر فرض سجدهٔ سهو لازم می گردد؟

کار خانه گی

شاگردان پرسش‌های درس را در کتابچه‌های خود با پاسخ آن بنویسند.

درس نزدهم

آداب سفر

اسلام برای ما در هنگام سفر رهنمودهایی را بیان می‌دارد که بعضی از آن‌ها قرار ذیل می‌باشد :

۱- اجازه گرفتن سفر از پدر و مادر

۲- سه بار الله اکبر گفتن

۳- دعای سفر را خواندن: (سُبْحَانَ الذی سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُون)

٤- الله ﷻ را به کثرت یاد نمودن

۵- طلب خیر و عافیت از الله ﷻ

سفر فرصتی برای قبول شدن دعا است.

چند نمونهٔ دعا در سفر:

خواستن آسانی در سفر

دعاکردن به اعضای خانواده و خویشاوندان

دعای نجات یافتن از مشکلات سفر

دعای بازگشت به خیر و عافیت

فعالیت ها

۱- در مورد آداب سفر با هم گفتگو نمایید!

۲- آیا دین اسلام از سفرکردن درکدام روز مشخص منع فرموده است. در این مورد باهم گفتگو نمایید.

پرسش ها

۱- دعای سفر را بخوانید.

۲- برای سفر کردن از کی اجازه می‌خواهید؟

۳- آیا در سفر دعا قبول می‌شود؟

٤- در سفر باید کدام چیز ها را از الله تعالی مسئلت نماییم؟

کار خانه گی

شاگردان آداب سفر را در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس بیستم

حفاظت زبان

مسلمان زبان خود را حفاظت مینماید، دایم سخنان سودمند می‌گوید، در این مورد رسول الله ﷺ چنین می‌فرماید: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ».

ترجمه: کسی‌که به الله تعالی و روز آخرت ایمان داشته باشد، به خیر سخن بگوید و یا خاموش باشد.

ما به هیچ کس دشنام و سخنان بد نمی‌گویم.

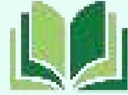
هیچ کسی را به القاب بد یاد نمی‌کنیم.

سخنان ناروا انسان را به دوزخ می‌کشاند، معاذ رضی الله عنه از پیامبر ﷺ پرسید: آیا ما به سخنان خود مؤاخذه می‌شویم؟

پیامبر ﷺ فرمود: بسیاری از مردم به سبب زبان‌های‌شان خود سرنگون به دوزخ می‌افتند.

ما باید از گفتن سخنان زشت و بیهوده خود داری نماییم.

باید از دست و زبان ما به هیچ‌کس ضرر نرسد.

فعالیت ها

۱- شاگردان در مورد حفاظت زبان با هم گفتگو نمایند.

۲- چه وقت خاموش ماندن بهتر از سخن گفتن است؟ درین مورد با هم گفتگو نمایید.

پرسش ها

۱- جمله‌های پایین حدیث را ترجمه نمایید:

- «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ»

- «فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ» .

۲- خانه خالی ذیل را پر کنید:

- از دست و ...... ما باید به هیچ کس ضرری نرسد.

- مسلمان دایم سخنان .... می گوید

کار خانه گی

شاگردان در بارۀ حفاظت زبان از سخنان بیهوده یک مقالۀ کوتاه در کتابچه خود بنویسند.

درس بیست ویکم

کمک و همکاری

در کارهای نیک همکاری کردن با مردم ثواب دارد.

در این مورد الله جَلَّ جَلَالُهُ برای ما چنین هدایت می کند:

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ... ﴾

(سورۀ المائده، آیۀ ۲)

ترجمه: و در کارهای نیک و تقوا با همدیگر کمک و همکاری نمایید، و در کارهای گناه و ظلم با همدیگر کمک و همکاری نکنید.

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نیز در این مورد می‌فرمایند:

۱- کمک و همکاری الله تعالی با کسانی است که با دیگران کمک و همکاری می‌نمایند. (رواه مسلم)

۲- کسی که مشکلات نیازمندان را حل نماید، الله متعال مشکلات دنیا و آخرت او را آسان می‌سازد. (رواه مسلم)

ما با پدر، مادر، خواهران و برادران خود در کارهای خانه کمک و همکاری می کنیم.

ما با همسایه گان و هم‌صنفان خود همکاری می کنیم.

در کارهای ناروا همکاری با دیگران جایز نیست.

فعالیت ها

۱- شاگردان در مورد کمک و همکاری با نیازمندان چند مثال را با همکاری معلم بیان نمایند.

۲- در کدام موارد باید از همکاری با مردم اجتناب ورزیم؟

پرسش ها

۱- الله متعال در مورد کمک و همکاری با مردم چه فرموده اند؟

۲- الله تعالی مددگار کی‌ها است؟

۳- مستحق کمک کیست؟

٤- آیا در گناه، کمک و همکاری روا ا ست؟

کار خانه گی

شاگردان در مورد کمک و همکاری یک مقاله در کتابچه خود بنویسند.

درس بیست و دوم

ضرر های بی اتفاقی

دین مبین اسلام ما را به اتفاق و اتحاد امر می‌کند و از اختلاف و بی اتفاقی منع می‌نماید.

در قرآن کریم الله ﷻ فرموده اند: ﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ (سوره آل عمران آیت ۱۰۳)

ترجمه: به ریسمان الله (قرآن کریم) چنگ بزنید و اختلاف نکنید.

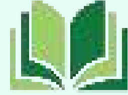
ما باید خود را از اختلاف و بی اتفاقی نجات دهیم.

اختلاف و بی اتفاقی ضررهای زیاد دارد:

۱- بی اتفاقی گناه است، کسی که در بین مسلمانان اختلاف ایجاد می‌نماید، الله متعال از وی ناراض می‌شود.

۲- اختلاف و بی اتفاقی سبب دشمنی می گردد.

۳- بی اتفاقی خیر و برکت را از بین می‌برد.

فعالیت ها

۱- شاگردان به کمک و همکاری معلم ضررهای اختلاف و بی اتفاقی را بیان نمایند.

۲- ضد کلمه‌های داده شده را بیان نمایید: (اتفاق، دشمنی، امر، ضرر)

پرسش ها

الف: جمله‌های ذیل را با کلمه‌های مناسب تکمیل نمایید:

۱- دین مبین اسلام ما را به اتحاد و .... امر می‌کند.

۲- اختلاف و بی اتفاقی سبب .... می‌گردد.

۳- بی اتفاقی .... و .... را از بین می‌برد.

ب. ترجمهٔ آیت این درس را بگویید.

کار خانه گی

شاگردان با کمک و همکاری خانوادهٔ خویش در مورد ضررهای بی‌اتفاقی یک مقاله بنویسند.

درس بیست و سوم

دوست خوب

ما باید در انتخاب دوست از دقت کار بگیریم، تا با شخص بد دوست نشویم.

رسول الله ﷺ مثال دوست نیک و بد را چنین بیان می‌نماید: دوستی با شخص نیک و صالح مانند دوستی با عطر فروش است که یکی از دو فایده را به شما می‌رساند:

۱- یا از آن عطر خریداری می‌کنید.

۲- یا از بوی خوب عطر او مستفید می‌شوید.

دوستی با شخص بد مانند دوستی با آهنگر است، که از دو ضرر؛ یکی آن به شما خواهد رسید:

۱- بدن و یا لباس شما را می‌سوزاند.

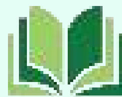
۲- و یا بوی بد آن به مشام تان می‌رسد.

ما باید همیشه با اشخاص صالح دوستی کنیم.

دوستی با اشخاص نیک فایده های دنیوی و اخروی دارد .

ما باید از همنشینی.اشخاص بد خود داری کنیم .

همنشینی و دوستی با بدان ضرر های زیاد دارد.

فعالیت ها

۱- در بارۀ فایده‌های دوست خوب با هم گفتگو نمایید.

۲- زیان‌های دوست بد را بگویید.

پرسش ها

۱- رسول الله ﷺ در مورد دوست خوب چه فرموده اند؟

۲- دوستی با شخص بد ما نند چه است؟

۳- دوستی با شخص خوب چه فایده دارد؟

٤- شما برای دوستی خود چه کسی را انتخاب می کنید؟

کار خانه گی

شاگردان در بارۀ ضررهای دوست بد یک مقاله در کتابچه خود بنویسند.

درس بیست و چهارم

ستون دین

نماز بنای دوم اسلام و ستون دین است.

مسلمان با ادای نماز از دین خود حفاظت می‌کند.

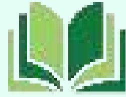
نماز انسان را از کارهای بد و ناروا منع می‌کند.

نماز نشانهٔ ایمان است، نماز مسلمان را از کافر جدا می‌سازد.

به‌ادای نماز گناه‌های مسلمان بخشیده می‌شود، رسول الله ﷺ چنین فرموده است:

اگر پیش خانهٔ یکی از شما جوی آب روان باشد، و او هر روز در آن پنج بار خود را بشوید، آیا در بدن او چرک باقی خواهد ماند؟ صحابهٔ کرام گفتند: در بدن او هیچ چرک باقی نخواهد ماند. رسول الله ﷺ فرمودند: نماز هم مانند همان جوی است، کسی‌که پنج وقت نماز بخواند، الله متعال گناه‌هانش را می‌بخشد. (متفق علیه)

ما باید پنج وقت نماز را در وقت معین آن ادا می‌نماییم.

فعالیت ها

۱- در مورد اهمیت و فایده‌های نماز با هم بحث وگفتگو نمایید.

۲- با همکاری معلم این را واضح سازید که نماز ستون دین است.

۳- نماز چگونه مسلمان را از کافر جدا می‌سازد ؟

پرسش ها

۱- چرا نماز ستون دین خوانده شده است ؟

۲- رسول الله ﷺ در مورد نماز چه فرموده اند ؟

۳- نماز چه فایده‌های را در بر دارد؟ بیان نمایید.

شاگردان با همکاری اعضای خانواده خویش فایده‌های نماز را در کتابچه‌های خود بنویسند، و در صنف بیان نمایند.

اهمیت وقت

وقت سرمایه است. ما باید وقت خود را ضایع نکنیم.

رسول الله ﷺ در مورد اهمیت وقت فرموده است:

دو نعمتی است، که تعدادی زیادی از مردم از آن بی‌خبر اند: یکی صحت و دوم آن فراغت است.

ما باید از وقت استفادهٔ درست نماییم.

برای این‌که وقت ما ضایع نشود باید نقاط ذیل را در نظر بگیریم:

١- پنج وقت نماز را در وقت آن ادا می‌کنیم.

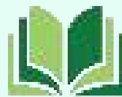
٢- به وقت معین به مکتب می‌رویم.

٣- درس های خود را با دقت می‌خوانیم.

٤- کار خانه‌گی را به وقتش انجام می‌دهیم.

٥- در وقت مناسب ورزش می‌کنیم.

٦- کار امروز را به فردا نمی‌گذاریم.

فعالیت ها

۱- در مورد اهمیت وقت با هم گفتگو نمایید.

۲- با همکاری معلم تقسیم اوقات روزمرهٔ خود را بیان دارید.

پرسش ها

۱- رسول الله ﷺ در مورد اهمیت وقت چه فرموده اند؟

۲- برای این‌که وقت ما ضایع نشود باید چه کنیم؟

۳- کار امروز را باید چه وقت انجام دهیم؟

کار خانه‌گی

هرشاگرد باید با همکاری اعضای خانوادهٔ خویش تقسیم اوقات کارهای روزمره خود را ترتیب و در صنف بخواند.

درس بیست و ششم

حقوق پنجگانۀ مسلمان

مسلمانان باهم برادر و خواهر اند، همیشه یکدیگر را احترام می کنند، مسلمان بالای برادر مسلمان خود حقوق زیادی دارد، رسول الله ﷺ در این مورد فرموده اند: «حَقُّ الْمُسلِمَ عَلَى الْمُسْلِمَ خَمْسٌ: رَدُّ السَّلَامِ، وعِيَادَةُ المَرِيضِ، واتِّبَاعُ الجَنَائِزِ، وإجابَةُ الدَّعْوَةِ، وتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ» (رواه البخاری)

ترجمه: مسلمان بالای مسلمان دیگر پنج حق دارد: جواب دادن به سلام او، احوال پرسی از مریضی او، بدرقه کردن جنازۀ او، اجابت دعوت و بعد از عطسه زدن و الحمد لله گفتن او، به یَرحَمُکَ الله به او جواب دادن.

ما به سلام گفتن هر مسلمان جواب می‌دهیم، اگر مریض شود عیادتش می کنیم، در جنازه اش اشتراک می کنیم، دعوت او را می‌پذیریم، و بعد از عطسه زدن والحمد لله گفتن به او یرحمک الله می گوییم.

همکاری با مسلمان وظیفۀ دینی ما است.

همکاری با مسلمان ثواب دارد.

فعالیت ها

۱- حقوق پنجگانهٔ مسلمان چگونه ادا می‌گردد؟ در این باره گفتگو نمایید.

۲- آیا گاهی مریض را عیادت کرده اید؟

۳- دو شاگرد دعای عطسه را تمثیل نمایند.

پرسش ها

۱- مسلمان بالای مسلمان چند حق دارد؟

۲- معنای تشمیت العاطس را بیان نمایید.

۳- جواب سلام چه‌گونه داده می‌شود؟

کار خانه گی

شاگردان حدیث درس و معنای آن را در کتابچه های خود بنویسند.

درس بیست و هفتم

فضایل سلام

سلام دادن سنت و جواب آن واجب است.

سلام بهترین تحفهٔ مسلمان به مسلمان دیگر است.

الفاظ سلام: السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

ترجمه: سلامتی و رحمت الله متعال بر شما باد!

جواب سلام: وعلیکم السلام ورحمة الله و برکاته.

ترجمه: و سلامتی و رحمت الله متعال بر شما هم باد!

سلام؛ پیام اخلاص، امن و محبت است.

سلام؛ میان مسلمانان محبت و دوستی را می‌افزاید.

رسول الله ﷺ می‌فرماید: تا وقتی که ایمان نیاورید، به جنت داخل شده نمی‌توانید، و مؤمن بوده نمی‌توانید، تا در میان خود محبت نه داشته باشید، آیا برای شما چیزی را نشان ندهم که میان شما محبت را بیفزاید؟

صحابهٔ کرام گفتند: چرا نی.

پیامبر ﷺ فرمودند: در میان خود سلام دادن را پخش نمایید.

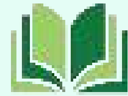
(رواه البخاری)

در مقابل سلام دادن مکمل و جواب دادن مکمل آن به مسلمان

۳۰) نیکی داده می‌شود.

رهنمایی های در مورد سلام دادن:

- راهرو باید به مردم نشسته و ایستاده سلام بدهد.
- خورد سالان باید به بزرگان سلام بدهند.
- در وقت داخل شدن به خانه سلام می‌دهیم.

فعالیت ها

۱- شاگردان با همکاری معلم در بارۀ فضایل سلام دادن مکمل بحث و گفتگو نمایند.

۲- شاگردان باید به دو گروه تقسیم شوند، یک گروه سلام مکمل دهند و گروه دوم به آن جواب دادن مکمل را بدهند.

پرسش ها

۱ - حکم سلام دادن را بیان دارید.

۲ - فایده‌های سلام دادن چیست؟

۳ - رسول الله ﷺ در مورد سلام دادن چه فرموده اند؟

٤- با سلام دادن چند نیکی برای مسلمان داده می‌شود؟

کار خانه گی

شاگردان حدیث درس را که در مورد سلام است در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس بیست و هشتم

غیبت

مسلمانان باهم خواهر و برادر اند، غیبت کردن مسلمان حرام است.

الله متعال ما را از غیبت کردن منع کرده است.

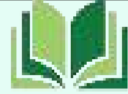
غیبت کردن مانند خوردن گوشت برادر مرده است.

بیان کردن کمبودی‌های یک شخص در غیاب او غیبت شمرده می‌شود.

اگر مسلمان عیبی نداشته باشد، نسبت دادن عیب به او را تهمت گویند.

ما باید از غیبت کردن اجتناب ورزیم و در مجالس غیبت اشتراک ننماییم.

در کارهای ناروا با مردم کمک کردن و به غیبت گوش‌دادن حرام است.

فعالیت ها

۱- شاگردان در مورد ضررهای غیبت با هم بحث وگفتگو نمایند.

۲- شاگردان فرق میان غیبت و بهتان را بیان نمایند.

پرسش ها

۱- غیبت را تعریف نمایید.

۲- حکم غیبت را بیان دارید.

۳- غیبت کردن از نظر اسلام چه حکم دارد؟

٤- آیا نشستن در مجالس غیبت روا است؟

کارخانه گی

شاگردان متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس بیست و نهم

دروغ گفتن

مسلمان همیشه راست می‌گوید، دروغ گفتن گناه بزرگ است.

دروغ گفتن نشانهٔ منافق است.

پیامبر ﷺ می‌فرماید: منافق چهار نشانه دارد: «إِذَا حَدَّث كَذَبَ وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ وَإِذَا وَعْدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ» (مسند احمد)

ترجمه:

١- در سخن گفتن دروغ می‌گوید.

٢- در امانت خیانت می کند.

٣- بر وعدهٔ خود وفا نمی‌کند.

٤- در وقت بحث و جنگ دشنام و زشت می‌گوید.

انسان دروغگو را هیچ‌کس دوست ندارد.

بر انسان دروغگو هیچ‌کس باور نمی‌کند.

ما باید همیشه راست بگوییم و از دروغ گفتن خود داری نماییم.

فعالیت ها

۱- در مورد ضرر و گناه دروغگویی به همکاری معلم با هم گفتگو نمایید.

۲- ضد کلمه‌های ذیل را بگویید:

- منافق، دروغ، وفا به عهد، جنگ
- راست، بی وفایی، صلح

۳- وفا به عهد چه فایده دارد؟ در این باره با هم گفتگو نمایید.

پرسش ها

۱- دروغ گفتن در اسلام چه‌حکم دارد؟

۲- دروغ گفتن نشانهٔ چیست؟

۳- آیا مردم بالای انسان دروغگو باور می‌کنند ؟

٤- آیا مردم انسان دروغگو را دوست دارند؟

کار خانه گی

چهار ضرر دروغ گفتن را در چهار جمله در کتابچه خود بنویسید.

درس سی ام

عفو کردن

عفو کردن (گذشت) خصلت نیک و صفت مسلمان است، مسلمان در مقابل بدی نیکی می کند، الله تعالی شخص عفو کننده را دوست دارد، الله تعالی در مورد عفو می‌فرماید: ﴿وَأَن تَعْفُواْ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى﴾

(سورة البقره، آیهٔ ۲۳۷)

ترجمه: و این‌که عفو شما نزدیک ترین عمل به تقوا است.

گذشت عزت انسان را می‌افزاید، رسول الله ﷺ می‌فرماید: (وَمَا زَادَ اللهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إلاّ عِزًّا) (رواه مسلم)

ترجمه: الله تعالی به سبب گذشت و عفو، عزت انسان را می‌افزاید.

برخی از فایده‌های گذشت:

۱- عفو قلب انسان را از کینه و حسد پاک می‌سازد.

۲- عفو کننده رضای الله تعالی را به دست می‌آورد.

۳- عفو انسان را عزت می‌بخشد.

٤- عفو و بخشش جامعه را از دشمنی و شر نجات می‌دهد.

ما باید خصلت عفو را در خود زنده سازیم.

فعالیت ها

۱- چند مثال از عفو و بخشش را بیان نمایید.

۲- گذشت و بخشش چگونه عزت انسان را می‌افزاید؟ در این باره با هم گفتگو نمایید.

۳- برای همصنفان خود چند نمونه از عفو و بخشش را بگویید.

پرسش ها

۱- عفو خصلت چه کسانی است؟

۲- مسلمان در مقابل بدی‌ها چه عکس العمل نشان می‌دهد؟

۳- رسول الله ﷺ در مورد عفو چه فرموده است؟

٤- عفو و بخشش چه فایده‌های دارد؟

کار خانه گی

شاگردان در بارۀ عفو و بخشش یک مقاله در کتابچه خود بنویسند.

درس سی و یکم

قناعت

مسلمان سپاس‌گذار الله متعال می‌باشد، به زنده‌گی خود راضی بوده و امید خوب شدن آن‌را دارد و این را قناعت می‌گویند.

قناعت نعمت بزرگ الله‌متعال و سرمایهٔ گران‌بهای انسان است، رضایت به زنده‌گی راه کامیابی انسان است، رسول الله ﷺ فرموده است: (قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ وَرُزِقَ كَفَافًا وَقَنَّعَهُ اللهُ بِمَا آتَاهُ). (رواه مسلم)

ترجمه: به یقین آن‌کس کامیاب شد که اسلام آورد، روزی او کفایت ضرورت‌هایش کرده بتواند و الله متعال به نعمت‌های داده شده به او ؛ قناعت نصیبش نماید.

فایده‌های قناعت:

۱- الله متعال از ا نسان راضی می‌شود.

۲- انسان از حرص بی‌جا نجات می‌یابد.

۳- الله متعال زنده‌گی انسان را پر برکت می‌سازد.

٤- انسان از ناامیدی و حسد نجات می‌یابد.

۵- انسان کوشش می‌کند تا زنده‌گی‌اش بهتر شود.

فعالیت ها

۱- شاگردان فایده‌های قناعت را به نوبت بیان نمایند.

۲- ضد قناعت چه چیز شده می‌تواند؟ در این باره باهم گفتگو نمایید.

۳- آیا با حرص بی‌جا زنده‌گی انسان بهتر می‌گردد ؟

پرسش ها

۱- قناعت چه را می‌گویند؟

۲- رسول الله ﷺ در بارۀ قناعت چه فرموده است؟

۳- قناعت چه فایده‌هایی را دارد؟

٤- آیا قناعت حسد را از بین می‌برد؟

کار خانه‌گی

شاگردان فایده‌های قناعت را در کتابچه‌های خود بنویسند.

درس سی و دوم

فضایل صبر

اسلام ما را به صبر و حوصله رهنمایی می‌کند.

صبر و حوصله صفت مسلمان است.

رسول الله ﷺ می‌فرماید: زنده‌گی مؤمن تعجب آور است، هر حالت زنده‌گی او برایش خیر است، و این تنها برای مؤمن است، اگر خوشی نصیب حالش گردد، شکر الله متعال را به جا می‌آورد، که این کار برایش خیر است، و اگر مصیبت یا تکلیف به او برسد، بر آن صبر می‌کند، که این هم برایش خیر است. (صحیح مسلم)

اقسام صبر:

۱- صبر بر طاعت: یعنی به جا آوردن اوامر الله متعال، مانند: پابندی بر نمازهای پنجگانه و روزه گرفتن.

۲- صبر از گناه: یعنی خود داری از تمام چیزهای که در دین منع گردیده است؛ مانند: دزدی، ظلم و غیبت کردن.

۳- صبر در برابر تکلیف و مصیبت: یعنی در وقت تکلیف و غم‌ها صبر و حوصله کردن.

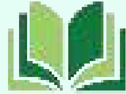
از فایده‌های صبر:

۱- الله متعال از مسلمان راضی می‌شود.

۲- به سبب صبر انسان قوت می گیرد و از نا امیدی نجات می‌یابد.

۳- به سبب صبر انسان به اهداف خود می‌رسد.

٤- به برکت صبر مشکلات زنده‌گی حل می گردد.

فعالیت ها

۱- صبر از گناه چه مفهوم دارد؟ در ین مورد بحث و گفتگو نمایید و چند مثال آنرا بیان نماید.

۲- در زنده‌گی خود چند فایدۀ عملی صبر را بگویید.

۳- صبر وتحمل در آموزش را واضح سازید.

پرسش ها

۱- اسلام در مورد صبر، برای ما چه رهنمایی دارد؟

۲- رسول الله ﷺ در بارۀ صبر چه فرموده است؟

۳- صبر به چند قسم است؟

٤- چند فایده از صبر را بیان دارید.

کار خانه گی

شاگردان با همکاری اعضای فامیل شان در مورد صبر یک مقاله بنویسند.